

Hebreos

Dios quincālakmacaminī'ta'n ī'Ska'ta'

¹ Lakmajtza' Dios pūlaclhūhua' cāmāca'tzīnīlh ixa'kchihuīna'nī'n ē cāmāchihuīnīlh ixtachihuīn. Xlaca'n maklhūhua' tatā'chihuīna'nli tī lakmakānī'n. ² Chuhua'j tzamā' quilhtamacuj tū ā'xmān, Dios quincālakmacaminī'ta'n ī'Ska'ta'. Ū'tza' tī quincāmācā'tzīnīnī'ta'n tū Dios lacasqui'n naca'tzīyāuj. Dios līhui'līlh ī'Ska'ta' ixtēcu' nahuan ixlīpō'ktu tū a'nan. Ī'Ska'ta' Dios cāxui'līlh cā'quilhtamacuj ē tū a'nan nac a'kapūn. Cāxui'līlh chī ixtalacasqui'nīn Dios. ³ Ī'Ska'ta' Dios, xla' lacxtim chī Dios, lacxtim ixlīka'tla'. Xla' ū'tza' māpa'ksīkō' tū a'nan nac cā'quilhtamacuj ē tū tahuī'lāna'lh tālhmā'n nac a'kapūn, ixpālacata xla' ka'lhī lītli'hui'qui. Ū'tza' cāxapakō'lh quincuentaca'n. Xla' tahuī'lh na ixpekxtūcāna'j Dios nac a'kapūn.

Ī'Ska'ta' Dios ka'lhī lītli'hui'qui

⁴ Ī'Ska'ta' maxquī'ca ka'tla' lītli'hui'qui. Xla' ā'chulā' ka'lhī lītli'hui'qui ē jā ángeles. Dios maxquī'lh ixlītlahuat tū ā'chulā' xaka'tla'. Ángeles jā chuntza' cāmaxquī'ca ixlītlahuatca'n. ⁵ Dios jā maktin cāhuaninī't nūn chā'tin tī ixángeles chī huanilh ī'Ska'ta': Hui'x quiSka'ta'. Chuhua'j quit minTāta'. Nā Dios jā maktin cāhuaninī't nūn chā'tin tī ixángeles:

Quit minTāta' pō'ktu quilhtamacuj.

Hui'x quiSka'ta' pō'ktu quilhtamacuj.

⁶ A'cxni' namacamin nac cā'quilhtamacuj ī'Ska'ta' tī
ixlacsacnī't Dios huanli:

Ū'tza' catalaktaquilhpūtalh ixlīpō'ktuca'n ixángeles
Dios.

⁷ Dios līchihuīna'nli ángeles ē huanli:

Ángeles ixlacscujnī'n Dios.

Ta'a'n jā Dios cāmacā'n.

Palaj ta'a'n hua'chi ū'ni' ē hua'chi makli'pit.

⁸ Nā Dios līchihuīna'nli ī'Ska'ta', ē huanli:

Hui'x Dios ē hui'x namāpa'ksīni'na' pō'ktu quilhta-
macuj.

Tze chī hui'x nalīmāpa'ksīni'na'.

⁹ Hui'x lakatīya' tū xatze.

Jā laktzī'ncu'tuna' tū jā tze.

Ū'tza' līlacsacnī'ta'n minDios.

Dios cā'tapāxuhuān maxquī'n lhūhua' lītlī'hui'qui.

Ā'makapitzīn jā chuntza' cāmaxquī'ca.

¹⁰ Nā Dios chihuīna'mpālh:

Hui'x, Māpa'ksīni', tla'hua'nī'ta' ixlīpō'ktu
cā'quilhtamacuj xapūla.

Hui'x tla'hua'nī'ta' ixlīpō'ktu tū a'nan nac a'kapūn.

¹¹ Pō'ktu huā'mā' natalaksputa.

Hui'x jā chuntza'.

Hui'x natahui'la'ya' tihua'na'.

Pō'ktu huā'mā' natala hua'chi xamasni' lu'xu'.

¹² Jātza' caticāmaclacasqui'nca, ixpālacata hui'x
pō'ktu xasāsti' nacātlahua'ya'.

Chuntza' chī chā'tin a'cxni' tamakxtu xamasni'
ixlu'xu' ē lhakā' xasāsti'.

Hui'x, jā maktin catitalakpali' ē natahui'la'ya' ti-
hua'na'.

¹³ Dios jā maktin cāhuaninī't nūn chā'tin tī ixángeles chuntza' chī huanilh ī'Ska'ta':

Catahui'la' nā quimpekxtūcāna'j hasta quit na'iccātlaja mintā'lāquiclhaktzi'nī'n.

¹⁴ Ángeles xalakahuan masqui jāla laktzī'ncan. Xlaca'n tascuja chuntza' chī Dios cāmāpa'ksī. Dios cālakmacamin natamaktāya tī nacāmakapūtaxtūcan.

2

Ixlacasqui'nca nakexmatni'yāuj tū Dios huan

¹ Jesús xla' ka'tla'. Ū'tza' tzej nalīlacapāstacāuj xatze tachihuīn tū quincātamāca'tzīnīnī'ta'n. Chuntza' jā catitaxtutāyauj na ixtej Dios. ² Tū Dios cāmāhuanilh ángeles, ū'tza' ixlīcāna'. Ixlīpō'ktuca'n tī jā takexmatni'lh, xlaca'n cāmakapātīnīnca. ³ Nā chuntza' quina'n naquincātamakapātīnīnān palh namakxtekāuj Dios tī quincāmāpūtaxtūyān. QuiMāpa'ksīnī'ca'n Jesucristo, ū'tza' tī xapūla chihuīna'nli chī nalī'a'kapūtaxtucan. Tī takexmatli xlaca'n quincātamāca'tzīnīn ē quincātahuanin ū'tza' tū ixlīcāna'. ⁴ Nā chuntza' Dios māsuyukō'lh ixlīcāna' tū cāhuanica, xpālacata cāmaxquī'lh līmāpa'ksīn natatlahua kempālhūhua' xalaka'tla' lī'a'cnīn. Nā cāmaxquī'ca ixlītli'huī'qui Espīritu Santo chā'tunu' chuntza' chī Dios ixtalacasquī'nīn.

Jesucristo makapūtaxtūnu'n

⁵ Dios jā cāmacamaxquī'nī't ángeles cā'quilhtamacuj tū lichihuīna'nāuj, ē tū xasāsti' nahuan. ⁶ Jā ángeles caticāmacamaxquī'lh cā'quilhtamacuj. Nacāmacamaxquī'can tachi'xcuui't. Tatzo'knī' na ixtachihuīn Dios jā huancan:

Hui'x Dios cāpāstaca' tachi'xcuhuī't masqui jā tū
ixtapalhca'n.

Cātlahuani'ya' xlaca'n tū tze.

⁷ Hui'x cālīmāka'tli' tachi'xcuhuī't masqui jā
hua'chi ángeles.

Cātla'hua' cacālakachi'xcuhuī'ca.

Cāmacamaxquī'lh natamāpa'ksī tū hui'x tlahuanī't.

⁸ Tachi'xcuhuī't cāmacamaxquī'lh natamāpa'ksīkō'.
A'cxni' huancan natamāpa'ksīkō', chuntza'
huanicu'tun tachi'xcuhuī't natamāpa'ksīkō'
ixlīpō'ktu, masqui jāna'j tī laktzī'n chī
tamāpa'ksīni'n. ⁹ Jesús ū'tza' tī māpa'ksīni'n.
Ca'tzīyāuj chī pātīni'lh Jesús. Timacsti'na'juanli
chī ángeles, masqui jā makās. Chuntza' lalh
ixpālacata Dios lacasqui'nli xla' nanī xipālacataca'n
ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't. Dios lakalhu'manīni'n
ē ū'tza' Jesús līnīlh, ē ū'tza' līlakachi'xcuhuī'can.

¹⁰ Dios tlahuakō'nī't. Xla' cāmālacatzucukō'lh
ixlīpō'ktu tū a'nan, chuntza' chī ixtalacasqui'nīn.
Chuntza' minī'ni' Dios macamilh ī'ska'ta' nac
cā'quilhtamacuj napātīni'n, xipālacata Dios ixla-
casqui'n lhūhua' ixlacstīn natalīpūtaxtu ē nata'a'n
nac a'kapūn. Jesucristo pātīni'lh quimpālacataca'n,
ē chuntza' tzē naquincāmāpūtaxtūyān. ¹¹ Tī
Jesús cāxapani'nī't ixcountaca'n, pō'ktu ixlacstīn
Dios. Ixlacstīn Dios chu chā'tin tī ixTāta'ca'n chī
Jesucristo. E ū'tza' Jesucristo jā līmāxana'n a'cxni'
huan: “Xlaca'n quintā'timīn.” ¹² Tatzo'kni' na
ixtachihuīn Dios chī Jesús huanilh Dios:

Quit na'iclitā'chihuīna'nān quintā'timīn.

Na'icpixtli'ni'yān jā takēstokcan.

¹³ Nā Jesús huanli:

Quit na'iclipāhuan Dios.

Nā chihuīna'mpāl'h:

Huā'tzā' iccātā'lahuī'lh ixlacstīn tī Dios
quimaxquī'lh.

¹⁴ Tzamā' lacstīn taka'lhī ixquinītca'n ē
ixka'lhni'ca'n. Nā chuntza' Jesús lītaxtulh kēxtim.
Ixka'lhī ixquinīt ē ixka'lhni'. Lacatuncuhuī'lh
chī chā'tin ska'ta', ixpālacata xla' nīcu'tunli
ixpālacata chuntza' tzē nalīskāhuī' skāhuī'ni' tī
ka'lhī lītli'hui'qui namaknīni'n. ¹⁵ Chuntza' tzē
cālīmakapūtaxtulh xlaca'n tī pō'ktu quilhtamacuj
ixtajicua'ni' līnīn. Xla' tzē cāmaktīl ixtajicuā'tca'n.

¹⁶ Jā ángeles tī cāmaktāya Jesús. Xla' cāmaktāya
tachi'xcuhuī't tī ixtalakapasni' Abraham.

¹⁷ Ixtasqui'nī Jesús ixlītaxtulh kēxtim tī
ixtachi'xcuhuī't Dios tī ixtā'timīn Jesús. Chuntza'
xla' quincālakalhu'manān. Nā chuntza' tzē
nalītaxtu xapuxcu' pālej na ixlacatīn Dios. Ū'tza'
talacnūni'lh hua'chī talakalhu'mān. Chuntza' tzē
quincātamāpānūni'yān quincuentaca'n. ¹⁸ Jesús
pātīni'lh, ē chuntza' xla' tzē nacāmaktāya xlaca'n tī
tapātīni'mā'nalh ē tī cāmāmakahuasīcu'tun skāhuī'ni'.

3

Jesús lakachi'xcuhuī'can

¹ Hui'xina'n, tā'timīn, Dios cālacsacnī'ta'n ē
ū'tza' hui'xina'n ixlacstīn Dios līhuantit. Chuhua'j
cacuentatlahua'tit Cristo Jesús. Dios macamilh
Cristo Jesús ē mānūlh xapuxcu' pālej na ixlacatīn
Dios. Chuntza' tzē nacāmaktāya xlaca'n tī
ta'a'ka'ī. ² Jesús mākentaxtūkō'lh huā'mā' tū
Dios ixmacamaxquī'nī't. Nā chuntza' Moisés
mākentaxtulh na ixchic Dios tū ixmacamaxquī'nī't.

³ Minī'ni' ā'chulā' calakachi'xcuhuī'ca Jesús ē jā

Moisés. Ā'chulā' lakachi'xcuui'can tī tlhua a'ktin chic, ē jā tāmā' chic. ⁴ Chi'xcuui'n tze tatlahua chic. Dios, xla' tlhuakō'nī't ixlīpō'ktu tū a'nan. ⁵ Moisés mākentaxtūkō'lh tū ixmacamaxquī'canī't na ixchic Dios. Xla' ī'scujā na ixpu'nanca'n ixtachi'xcuui't Dios. Xla' ixcāhuani tachi'xcuui't tū na'a'kspula. ⁶ Cristo, xla' ī'Ska'ta' Dios. Xla' pō'ktu tze tū tlhua. Ū'tza' cāmacamaxquī'canī't ixlīpō'ktuca'n tī ixlacstīn Dios. Nā quina'n ixlacstīn Dios, palh ū'tza' nalīpāhuanāuj tihui'lāna'ujcus, ē līpāxuayāuj tū mimā'cha'.

Ixlacstīn Dios natalīpāxuhua tū Dios tlhuakō'lh

⁷ Chuntza' tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios chī huanli Espīritu Santo:

Chuhua'j palh hui'xina'n kexpa'tā'tit chī Dios huan, jā lacxumpin calītaxtutit.

⁸ Jā lacxumpin calītaxtutit chī tī jā takexmatni'cu'tunli Dios makāstza' nac cā'tzaya'nca tī'ya't.

⁹ Mintāta'ca'n xala' pūla quintalīlaktzī'ncu'tunli palh xa'iccālīpātīlh xlaca'n.

Chī xalacxumpin ixtahuanī't, ē masqui talaktzī'lh lī'a'cnīn tū xa'ictlahua quit tu'pu'xam cā'ta.

¹⁰ Ū'tza' iccālīsītzī'ni'lh a'cxni' icualh: “Xlaca'n jā maktin tzej talacapāstacna'n. Jā maktin takexmatli tū iclacasqui'n quit.”

¹¹ Ū'tza' iccālīsītzī'ni'lh ē ū'tza' iclīhuanli ixlīcāna' xlaca'n jā catitachā'lh jā quit iccāhuanilh nata'a'n natajaja.

¹² Chuhua'j, tā'timīn, tzej calatā'kchokotit. Jā caxumpīni'ni'tit Dios nūn chā'tin chī hui'xina'n. Jā tze palh jā a'ka'ī'yā'tit Dios ē palh natapānūni'yā'tit

Dios xalakahuan. ¹³ Xatze calāhuani'tit lacx-tim chuhua'j pō'ktu quilhtamacuj tihui'lā'na'ntitcus nac cā'quilhtamacuj. Chuntza' nūn chā'tin tzē naxumpīni'n. Palh napuhuan chā'tin natlahua tū jā tze, chu ū'tza' ta'a'kskāhuī'mā'lh, ē ā'chulā' jā kexmatni'cu'tun Dios. ¹⁴ Palh quina'n jā namakxtekāuj nalīpāhuanāuj Cristo chu kēxtim chī xapūla ixlīpāhuanāuj, chuntza' nā quila'ca'n nahuan tū iخلا' Cristo. ¹⁵ Chuntza' tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios:

Palh hui'xina'n kexpa'tā'tit ixtachihuīn Dios, cakexpa'tni'tit.

Jā caxumpīni'ntit chī xlaca'n xalanī'n makāstza' tī jā ixtakexmatni'cu'tun Dios nac cā'tzaya'nca ti'ya't.

¹⁶ ¿Ē ca'tzīyā'tit tīchu takexmatli ixtachihuīn Dios ē jā takexmatni'lh? Xlaca'n ū'tunu'n tī cāmāxtulh Moisés nac Egipto. ¹⁷ ¿Ē ca'tzīyā'tit tī ixta-makasītzi'nī't Dios? Dios ixcāsītzi'nī'nī't xlaca'n tī ixtatlahua tū jā tze tu'pu'xam cā'ta, ē ū'tza' talīnīlh xlaca'n nac cā'tzaya'nca ti'ya't. ¹⁸ ¿Ē ca'tzīyā'tit tīchu cālīchihuīna'nli Dios a'cxni' huanli jā catitachā'lh nac ti'ya't jā natajaxa? Dios cālīchihuīna'nli xlaca'n tī taxumpīni'ni'lh Dios. ¹⁹ Chuntza' tzē līca'tzīyāuj jāla tachā'lh jā ixtachā'ncu'tumā'nalh, ixpālacata jā ta'a'ka'ī'lh ixlicāna' tū cāhuanīlh Dios.

4

¹ Quina'n, Dios quincāhuaninī'ta'n tzē nachā'nāuj jā xla' hui'lacha' ē a'ntza' jā natā'jaxāuj Dios. Ixla-casqui'nca nalacapāstacāuj chī nalīlatā'kchokoyāuj, ixpālacata lījicua' palh jā nachā'n chā'tin chī hui'xina'n. ² Quina'n kexmatni'ta'uj xatze tachihuīn chī lī'a'kapūtaxtucan. Nā xlaca'n

takexmatli huā'mā' tachihuīn. Xlaca'n chu tlakaj takexmatli. Jā ta'a'ka'ī'lh palh ixlīcāna' huā'mā' tachihuīn. ³ Quina'n a'ka'ī'yāuj, ē chuntza' nachā'nāuj jā hui'lacha' Dios ē natā'jaxāuj Dios. Dios cālīchihuīna'nli xlaca'n tī jā ta'a'ka'ī'lh ē huanli: Quit iccāsītzi'ni'lh xlaca'n ē ū'tza' iclīhualh ixlīcāna' xlaca'n jā catitachā'lh nac ti'ya't jā naquintā'jaxcan quit.

Chuntza' huanli Dios masqui ū'tza' ixcāxtlahuanī'ttza' jā najaxcan a'cxni' tlahuakō'lh cā'quilhtamacuj. ⁴ Tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios ixpālacata ixlī'a'ktojon quilhtamacuj. Chuntza' huan:

Dios pūjaxli ixlī'a'ktojon quilhtamacuj ē jā scuji.

⁵ Nā a'ntza' tatzo'kni':

Xlaca'n jā catitachā'lh jā naquintā'jaxcan quit.

⁶ Tī takexmatli xapūla xatze tachihuīn ixpālacata chī nālī'a'kapūtuxtucan, xlaca'n jā ta'a'ka'ī'lh. Ū'tza' jā talīchā'lh xlaca'n jā natā'jaxcan Dios. Chuntza' ā'makapitzīn natachā'n ē natatā'jasa Dios. ⁷ Xlaca'n jā tachā'lh, ē chuntza' Dios līlacsacli a'ktin quilhtamacuj tū māpācuhuīlh chuhua'j. Ixlīlhūhua' cā'ta Dios māchihuīnīlh David tī puxcu' ixuanī't. Tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios chī David huanli: Chuhua'j palh hui'xina'n kexpa'tā'tit tū Dios huan, jā lacxumpin cahuantit.

Ca'tzīyāuj pō'ktu quilhtamacuj Dios cāta'sani'mā'lh ixlīpō'ktu tachi'xcuhuī't ē hasta chuhua'j. ⁸ Palh Josué ixcāmaxquī'lhtza' jā natajasa, Dios jā ixtīlīchihuīna'nli ā'a'ktin pūjaxni'. ⁹ Ū'tza' līca'tzīyāuj quina'n tī ixtachi'xcuhuī't Dios nachā'nāuj jā cāxui'līnī't napūjaxāuj chuntza' chī Dios jaxli ixlī'a'ktojon quilhtamacuj a'cxni' cāxui'līkō'lh

cā'quilhtamacuj. ¹⁰ Tī natachā'n a'ntza', xla'ca'n tī tatlahuakō'nī't ixlītlahuatca'n ē a'ntza' natajaxa chuntza' chī Dios jaxli a'cxni' cāxui'līkō'lh cā'quilhtamacuj. ¹¹ Quina'n calīhui'līuj nachā'nāuj ē a'ntza' natā'jaxāuj Dios. Jā calauj chī xalanī'n makāstza'. Xla'ca'n jāla tachā'lh ixpālacata jā ta'a'ka'ī'lh palh ixlīcāna' tū huanli Dios.

¹² Ixtachihuīn Dios hua'chi xalakahuan ē ka'lhī lītli'hui'qui ixpālacata ū'tza' scuja na quilīstacna'ca'n. Ixtachihuīn Dios hua'chi kentin espada tū kēstītu' ē tzej sta'ya'nca', ē tū tzē lakchā'nkō' quilīstacna'ca'n. Ū'tza' nalīca'tzīyāuj palh jā tze quilīstacna'ca'n ē quintalacapāstacni'ca'n. ¹³ Dios pō'ktu laktzī'huī'lh. Jāla catitatzē'kni'uj Dios. Xla' lakapaskō' quilīstacna'ca'n. Quina'n nalīkelhtīni'nāuj na ixlacatīn Dios tū tlahuayāuj chī chā'tunu' quina'n.

Dios līhui'līlh Jesucristo xapuxcu' pālej

¹⁴ Jesucristo, ī'Ska'ta' Dios, chā'nī'ttza' xla' jā hui'lacha' Dios. Xla' ū'tza' chā'tin xapuxcu' pālej tī chihuīna'n quimpālacataca'n. Chuntza' quina'n jā catimakxtekui a'ka'ī'ni'yāuj Jesucristo nūn macstī'na'j. ¹⁵ Jesucristo ū'tza' quimpālejca'n. Xla' quincālakalhu'manān quina'n, ixpālacata nā xla' xapūla chuntza' ixtalīlaktzī'ncu'tun a'cxni' ixlatlā'huan nac cā'quilhtamacuj, chuntza' chī quina'n quincā'a'kspulamā'n. Xla' jā tū tlahualh tū jā tze. ¹⁶ Ū'tza' calītalacatzuna'jīuj na ixlacatīn Dios. Jā cajicua'nui. Xla' lakalhu'manīni'n. Naquincāmaktāyayān a'cxni' maclacasqui'nāuj.

5

¹ Chi'xcuhui'n israelitas cālīhui'līcan xanapuxcu'nu' pālejni'. Chā'tunu' tascuja na ixlacatīn Dios ixpālacataca'n tachi'xcuhui't. Chā'tin chi'xcu' tī xapuxcu' pālej, xla' mālacnūni' talakalhu'mān Dios ixpālacata nacāmāpānūni'can ixcuentaca'n tachi'xcuhui't. ² Huā'mā' pālej chu chi'xcu', ē chuntza' makatunu' tlahua tū jā tze. Ē ū'tza' līlacatzucu cālīpātī xlaca'n tī jāna'j tzej taca'tzī ē xlaca'n tī tatamakahuasni't. ³ Xla' makatunu' tlahua tū jā tze, ē chuntza' ixlacasqui'nca xapūla tlahua a'ktin tamacamāstā'n nalīxapacan ixcuenta. Ā'listān natlahua tamacamāstā'n nacāmāpānūni'can ixcuentaca'n tachi'xcuhui't.

⁴ Nūn chā'tin tī tzē natanū ixlīmān xapuxcu' pālej. Xmān Dios ū'tza' tzē nahui'lī xapuxcu' chī ixlīpālej, chuntza' chī Dios hui'līlh Aarón. ⁵ Cristo nā jā ixlīmān tanūlh līpuxcu' pālej. Dios hui'līlh ē huanilh:

Hui'x quiSka'ta' ē chuhua'j tasu'yu quit minTāta'.

⁶ Nā tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios chī Dios huanli:

Hui'x nalītahui'la'ya' līpālej chī tihua'na'.

Chuntza' chī māmūca Melquisedec līpālej ē nā chuntza' hui'x namāmūca'na'.

⁷ Jesucristo a'cxni' ixlatlā'huan nac cā'quilhtamacuj, xla' ixlī'orarlī ixlīpō'ktu ixlīstacna' ē ī'squi'ni' Dios hasta ixcalhuan. Dios ū'tza' tī tzē nalakmātaxtū nac līnīn. Dios kexmatni'lh ixoración, ixpālacata Jesucristo xmān ixtlahuacu'tun tū ixtalacasqui'nīn Dios. ⁸ Jesucristo masqui ī'Ska'ta' Dios, xla' ixkexmatni' ē ū'tza' līpātīni'lh. Ū'tza' xla' līca'tzī chī tapātīni'n tī takexmatni' Dios. ⁹ Jesucristo tzej

kexmatni'lh Dios hasta jā nīlh chuntza' chī ixtalacascui'nīn Dios. Ū'tza' xla' tzē nacālīmakapūtāxtū pō'ktu quilhāmacuj xla'ca'n tī takexmatni'. ¹⁰ Dios līhui'līlh xapuxcu' pālej chuntza' chī Melquisedec.

Lījicua' palh taspi'ttāyacan na ixtej Dios

¹¹ Quit lhūhua' iccāhuanicu'tunān ixpālacata Jesucristo. Jicslīhua' ixpālacata hui'xina'n jāna'j lacaca'tzīyā'tit. ¹² Maclacasqui'nā'titcus tī nacātāmāsu'yuni'yān hui'xina'n ixtachihuīn Dios tū jā xajicslīhua'. Hui'xina'n makāstza' a'ka'ī'nī'ta'ntittza', ē chuntza' hui'xina'n tzētza' ixcāmāsu'yuni'tit ā'makapitzīn. Hui'xina'n chī chā'tin ska'ta' tī xmāncus leche hua' ē jāna'j la tahuā'yan. ¹³ Lacstīn tī xmāncus leche tahua', xla'ca'n jāna'j taca'tzī tū tze ē tū jā tze. ¹⁴ Tī xastacnī'tza', xla'ca'n taca'tzītza' tū tze ē tū jā tze.

6

¹ Chuhua'j ixpālacata hui'xina'n a'ka'ī'nī'ta'ntittza', jātza' icticāhuanin tū cātāmāsu'yuni'n xapūla. Jātza' icticāhuanin chī lītucucan a'ka'ī'can Cristo ē chī līlakpalīcan quintalacapāstacnī'ca'n ē chī līmāxtekcan tlahuacan tū jā tze, ē chī lī'a'ka'ī'can Dios. Chuhua'j jātza' icticāmāsu'yuni'n tū xalītucuni' tū ixla' Dios. ² Jātza' icticāhuanin chī lī'a'kpaxcan, ē chī cālīmāhua'ca'ni'can macan, ē chī nalīlacastālancuana'ncan, ē chī Dios nalīputzāna'n. ³ Chuhua'j, palh Dios lacasqui'n, chuntza' natlahuayāuj.

⁴ Tī tataspi'ttāyanī't na ixtej Dios, jātza' la natalītaspi'tpala xla'ca'n. Taca'tzīnī'ttza' chī

nalī'a'kapūtaxtucan ē chī Dios cālīsicua'lanātlahua
 ē ixcāmaxquī'nī't ixlītlī'hui'qui Espīritu Santo.
⁵ Xlaca'n taca'tzī tze ixtachihuīn Dios tū
 ta'a'ka'ī'nī't, ē talaktzī'nī't lī'a'cnīn tū lītlahuacan
 ixlīmāpa'ksīn Jesucristo. Huā'mā' līmāpa'ksīn
 nalīmāpa'ksīkō'can a'cxni' namin xasāsti'
 cā'quilhtamacuj. ⁶ Xlaca'n tataxtutāyanī't na
 ixtej Dios, ē chuntza' jātza' la cālākpālīpalacan
 chī tatlahualh xapūla. Jātza' la ixpālacata
 hua'chi talakmaka'nī't Jesús tī nīlh nac cruz.
 Hua'chi ā'maktin ixtaxtokohua'ca'pālh ī'Ska'ta'
 Dios. ⁷ Chuhua'j quit iccāhuanicu'tunān tū
 lītalacastu'nccan. Nac cā'tacuxtu maklhūhua' la
 xcān. Xcān chū'hua' ti'ya't. Chuntza' līlanāna'n
 ē chuntza' talīhuā'yan tī tasuja nac cā'tacuxtu.
 Chuntza' līla chī ixtalacasqui'nīn Dios. ⁸ Nac ti'ya't
 jā staca xmān lhtucu' ē pa'lhma', tzamā' jā tū
 ixtapalh. Ē nalhcuyucan. Huā'mā' ti'ya't hua'chi tī
 tataspi'ttāyanī't na ixtej Dios.

Dios namākentaxtū tū huan

⁹ Masqui chuntza' ictzo'ka quit, quit icca'tzī
 hui'xina'n jā taspī'ttāyanī'ta'ntit na ixtej
 Dios. Tzej tasu'yu hui'xina'n a'ka'ī'yā'tit.
¹⁰ Pō'ktu tū Dios tlahua, pō'ktu tze. Xla' jā
 catipātza'nkālī chī scujnī'ta'ntit ē chī pāxquī'yā'tit
 Dios. Chuntza' tasu'yu ixpālacata hui'xina'n
 cāmaktāya'nī'ta'ntit ā'makapitzīn tī ta'a'ka'ī' ē
 ticāmaktāyapā'na'ntitcus. ¹¹ Quit iclacasqui'n
 milīpō'ktuca'n hui'xina'n cascujtit chuntza'
 tihui'lā'na'ntitcus nac cā'quilhtamacuj. Chuntza'
 nalīmaktīni'nā'tit ixlīpō'ktu tū hui'xina'n
 ka'lhī'pā'na'ntit. ¹² Jā iclacasqui'n lachquititni'
 nalītaxtuyā'tit. Iclacasqui'n nacāmaksca'tā'tit

ā'makapitzīn tī ta'a'ka'ī tī tatāyani'mā'nalh. Xlaca'n tamaktīni'mā'nalh tū Dios cāmālacnūni'lh.

¹³ A'cxni' Dios huanilh Abraham tū natlahuani', Dios tapācuhiūlh ixa'cstu, ixpālacata jā tī ā'chā'tin ā'chulā' xaka'tla'. ¹⁴ Dios huanli:

Ixlīcāna' na'icsicua'lanātlahuayān.

Ixlīcāna' na'icmaxquī'yān lhūhua' minatā'natna'.

¹⁵ Abraham pō'ktu quilhtamacuj ka'lhītīlh ē jā lakachā'ni'lh. Chuntza' maktīni'lh tū Dios ixuaninī't. ¹⁶ A'cxni' chā'tin chi'xcu' huan ixlīcāna' tū xla' chihuīna'n, xla' māpācuhiū

ā'chā'tin tī ā'chulā' xaka'tla' ē tzē namakapātīnīn palh jā namākentaxtū. Chuntza' talīko'xamixa tī ixtatā'lāquilhni ixpālacata taca'tzī tzamā' chi'xcu' namākentaxtū. ¹⁷ Nā Dios tapācuhiūlh ixa'cstu. Chuntza' tlahualh ixpālacata ixlacasqui'n nataca'tzī tachi'xcuhiū't tzamā' ixlīcāna' ē xla' namākentaxtū tū huanli.

¹⁸ Quina'n ca'tziyāuj ixlīcāna' tū Dios huanli, ixpālacata tapācuhiūlh ixa'cstu ē xla' jā maktin a'kskāhuī'nin. Ū'tza' līpāxuayāuj ixpālacata Dios quincālakapāxtokni'yān tū jā tze. Dios huanli quincāmakapūtaxtūnī'ta'n. Chuhua'j ca'tziyāuj ka'lhīyāuj xasāsti' quilatamatca'n tū jā catilakspuṭli.

¹⁹ Ca'tziyāuj naka'lhīyāuj quilatamatca'n tū jā catilakspuṭli, ē chuntza' jā tamakchuyīnī'ta'uj. Chuntza' ka'lhīyāuj quina'n hua'chi tū tzancstāya. Ca'tziyāuj natanūyāuj nac a'kapūn. ²⁰ A'ntza' xapūla tanūnī't Jesús jā natanūyāuj. Xla' tā'chihuīna'n Dios quimpālacataca'n, ixpālacata xla' lītaxtulh xapuxcu' pālej pō'ktu quilhtamacuj chī Melquisedec.

7

Jesucristo l̄hui'l̄icanī't l̄pālej chuntza' chī ixuī'lh Melquisedec

¹ Tzamā' Melquisedec xla' puxcu' ixuanī't nac Salem ē nā ixpālej Dios xala' nac a'kapūn. Melquisedec tā'lāpāxtokli Abraham a'cxni' xla' ixtaspi'tmā'lh nac lāmaknīn jā ixcāmaknīnī't xanapuxcu'nu'. Melquisedec sicua'lanātlahualh.

² Abraham maxquī'lh tū ixlī'a'kcāuj ixlīpō'ktu tū ixlīmini't nac lāmaknīn. Ixtacuhuīni' Melquisedec huanicu'tun “tī xapūla xatze puxcu'.” Xla' puxcu' ixuanī't nac Salem. Chuntza' ixtacuhuīni' huanicu'tun “puxcu' tī cāmāko'xamixī tachi'xcuhuī't.” ³ Jā tatzo'kni' ixtacuhuīni' ixtāta' nūn ixtzī' Melquisedec. Jā tatzo'kni' nūn chā'tin ixpap. Jā tatzo'kni' a'cxni' Melquisedec lacatuncuhuī'lh ē nūn a'cxni' nīlh. Chuntza' chī chā'tin pālej ixuanī't chī tihua'na', chuntza' chī ī'ska'ta' Dios.

⁴ Ca'tzīcan Melquisedec, xla' chā'tin chī'xcu' xaka'tla'. Chuntza' ca'tzīcan chī Abraham, xla' quimpapca'n quina'n israelitas ē xla' maxquī'lh Melquisedec tū ixlī'a'kcāuj ixlīpō'ktu tū tlajalh nac lāmaknīn. ⁵ Ī'xū'nātā'natna' Levī tī pālejni' ixtahuanī't, xlaca'n tamaktīni'lh tū ixlī'a'kcāuj tū ixtatlajca'n ixtā'israelitasca'n. Chuntza' ixuī'lh līmāpa'ksīn. Tamaktīni'lh ixtā'israelitasca'n, masqui xlaca'n nā ī'xū'nātā'natna' Abraham ixtahuanī't, ixpālacata Abraham ū'tza' ixpapca'n ixlīpō'ktuca'n israelitas. ⁶ Melquisedec, masqui jā ixtalakapasni' Levī ixuanī't, xla' maktīni'lh tū ixlī'a'kcāuj tū ixtatlaj Abraham ē ū'tza' sicua'lanātlahualh Abraham. Abraham ū'tza' tī Dios huanilh

namaxqui' lhūhua' ixnatā'natna'. ⁷ Chuntza' ca'tzīcan Melquisedec ā'chulā' xaka'tla' ē jā Abraham. Ū'tza' ca'tzīcan ā'chulā' xaka'tla' tī sicua'lanātlahuana'n ē jā tī sicua'lanātlahuacan. ⁸ Ī'xū'nātā'natna' Leví tī ixtamaktīni'n tū ixlī'a'kcāuj tū ixtatlajca'n israelitas, ē xluca'n tanīlh chuntza' chī ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't. Melquisedec hua'chi xalakahuancus, expālacata jā tatzo'kni' na ixtachiui'n Dios palh nīlh. ⁹ Ī'xū'nātā'natna' Leví ixtamaktīni'n tū ixlī'a'kcāuj ixtatlajca'n israelitas. Tzē nahuanāuj Leví xokolh a'cxni' Abraham xokoni'lh Melquisedec. ¹⁰ Chuntza' tzē nahuanāuj expālacata Leví Ī'xū'nātā'nat Abraham ixuanī't, ē masqui jāna'j ixlacatuncuui'nī't a'cxni' Melquisedec tā'lāpāxtokli Abraham.

¹¹ Ī'xū'nātā'natna' Leví, tī pālejni' ixtahuanī't, xluca'n ixtascuja chuntza' chī līmāpa'ksīn tū Dios maxqui'lh Moisés. Huā'mā' līmāpa'ksīn jāla lactze cātlahua tachi'xcuui't chuntza' chī Dios lacasqui'n. Chuntza' ixlacasqui'nca ā'chā'tin pālej chī Melquisedec ē jā chī Aarón. ¹² A'cxni' natatanū xalacxtuncnu' pālejni', ixlacasqui'nca nalakpalīcan līmāpa'ksīn. ¹³ Xasāsti' pālej, ū'tza' Māpa'ksīni' Jesucristo. Xla' jā Ī'xū'nātā'nat Leví. Xla' Ī'xū'nātā'nat Judá. Ī'xū'nātā'natna' Judá, jā ixa'nan ā'chā'tin pālej. ¹⁴ Ca'tzīkō'can quiMāpa'ksīni'ca'n Jesucristo, xla' Ī'xū'nātā'nat Judá ixuanī't. Moisés, a'cxni' līchihiūna'nli pālejni', jā līchihiūna'nli Judá ē Ī'xū'nātā'natna'.

¹⁵ Chuhua'j tzej ca'tzīcan tanūnī't xtum pālej. Ū'tza' huā'mā' Jesucristo. Xla' chī Melquisedec.

¹⁶ Melquisedec jā tanūlh līpālej chuntza' chī ix-

tahui'latca'n tachi'xcuhui't. Nā chuntza' Jesu-cristo. Xla' tanūlh līpālej ixpālacata xla' ka'lhī līmāpa'ksīn tū jā maktin catisputli, ixpālacata xla' natahui'la pō'ktu quilhtamacuj. ¹⁷ Tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios ixpālacata Cristo:

Hui'x chā'tin pālej pō'ktu quilhtamacuj.

Hui'x chī Melquisedec.

¹⁸ Chuhua'j līmāpa'ksīn tū Dios maxquī'lh Moisés jātza' tū ixtapalh, ixpālacata jāla lactze quincātlahuayān chī Dios lacasqui'n. ¹⁹ Huā'mā' līmāpa'ksīn jāla quincātlahuayān lactze. Cristo xalactze quincātlahuan ē chuntza' tzē nalīlaktalacatzuna'jīyāuj Dios.

²⁰ Dios huanli ixlīcāna' nalīhui'lī Jesucristo līpālej. ²¹ Jā chuntza' huanli a'cxni' tatanūlh ā'makapitzīn pālejni'. Chuntza' huan ixtachihuīn Dios jā huan:

Māpa'ksīni' Dios mālactzeyīlh

ē xla' namākentaxtū tū huan:

“Hui'x chā'tin pālej pō'ktu quilhtamacuj.

Hui'x chī Melquisedec.”

²² Ixtalacāxtlahuan Jesús ū'tza' ā'chulā' xatze ē jā tū xapūla. ²³ Ā'makapitzīn pālejni' lhūhua' ixtahuanī't ixpālacata ixtanītēlha ē ixtatanūtēlha ā'makapitzīn. ²⁴ Jesucristo xla' hui'lh pō'ktu quilhtamacuj ē jā makxteka līpālej. Jā catitanūlh ā'chā'tin ixlakx-oko. ²⁵ Ū'tza' Jesucristo tzē nacālīmakapūtaxtūkō' ixlīpō'ktuca'n tī tatapa'ksīni' Dios ixpālacata Jesucristo. Huā'mā' tzē natlahua ixpālacata xla' hui'lh pō'ktu quilhtamacuj ē pō'ktu quilhtamacuj squi'ni'mā'lh Dios ixpālacataca'n tī ta'a'ka'ī'.

²⁶ Jesucristo xla' xapuxcu' pālej chuntza' chī ixlacasqui'nca. Ixlipō'ktu tū tlahua, pō'ktu tze. Jā tlahuani' tū jā tze ā'chā'tin. Jā tū tlahuanī't tū jā tze. Xla' jā chī xla'cā'n tī tatlahua tū jā tze. Xla' hui'lacha' nac a'kapūn jā lakachi'xcuhuī'can. ²⁷ Xla' jā chī ā'makapitzīn xanapuxcu'nu' pālejni'. Xla'cā'n lakalī lakalī talīlakatāya pūla tū ixpālacata ixcountaca'n ū'tunu'n ē ā'līstān ixpālacata ā'makapitzīn. Jesucristo jā chuntza' tlahua. Xla' mālacnūlh xmān a'ktin talakalhu'mān. Xmān maktin mālacnūlh a'cxni' tamacamāstā'lh ixlīmān nac cruz. Huā'mā' talakalhu'mān natāyani' ixlipō'ktu quilhtamacuj. ²⁸ Chuntza' chī līmāpa'ksīn tū Dios maxquī'lh Moisés, ixcālīhui'līcan chi'xcuhuī'n chī xanapuxcu'nu' pālejni'. Chi'xcuhuī'n ixtahuanī't, ē chuntza' ixtatlahua tū jā tze. A'cxni' maxquī'canī'ttza' huā'mā' līmāpa'ksīn, Dios huanlī ixlīcāna' nalīhui'lī ī'Ska'ta' līpālej. Līhui'līlh līpālej ixlipō'ktu quilhtamacuj. Chuntza' pālej lītahuī'lh chī Dios ixlacasqui'n.

8

Jesús tlahualh xasāsti' talacāxtlahuan

¹ Tū iccāhuanimā'n, ū'tza' huā'mā': Jesucristo, xla' xapuxcu' pālej chuntza' chī ixlacasqui'nca. Xla' tā'chihuīna'n Dios quimpālacataca'n. Xla' hui'lacha' na ixpekxtūcāna'j Dios nac a'kapūn. ² Xla' ū'tza' xapuxcu' pālej nac templo tū hui'lacha' nac a'kapūn. Tzamā' templo tlahualh Dios ē jā tachi'xcuhuī't. ³ Ixlītlahuat chā'tin xapuxcu' pālej, xla' mālacnūni' Dios talakalhu'mān. Nā ixtasqui'nī Jesucristo namālacnūni' Dios talakalhu'mān.

4 Palh Jesucristo latlā'huancus cahuālh nac cā'quilhtamacuj, xla' jā ixlalh lipālej, ixpālacata pālejni' huā'tzā' tamālacnūni' Dios talakalhu'mān chuntza' chī līmāpa'ksīn tū Dios maxquī'lh Moisés.

5 Tū pālejni' huā'tzā' tatlahua, xla' chī xmān tatlahualakamakxtu tū tlahuacan nac a'kapūn. Nā chuntza' Moisés. A'cxni' xla' ixtlahuamā'lh xako'xka' templo, Dios huanilh:

Catla'hua'kō'j chuntza' chī māsuyuni'ca' nac sipej tū huanican Sinaí.

6 Ā'chulā' xatze tū tlahua xapuxcu' pālej tī Jesucristo. Ā'chulā' xatze talacāxtlahuan tū Jesucristo tlahualh, ixpālacata nalīko'xamixa Dios. Huā'mā' ā'chulā' xatze, ixpālacata chuntza' chī huā'mā' talacāxtlahuan, Dios nacātlahuani' tachi'xcuui't tū ā'chulā' xatze tamālacnūn.

7 Xapūla talacāxtlahuan jā a'cchā'lh tū ixtasqui'nī. Ū'tza' lītlahuaca ixlī'a'ktu' talacāxtlahuan. 8 Dios ixca'tzī tachi'xcuui't jā tamākentaxtūlh. Tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios chuntza' chī Dios huanli:

Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' quit na'ictlahua a'ktin xasāsti' talacāxtlahuan.

Na'iccātā'cāxtlahua tachi'xcuui't israelitas ē ī'xū'nātā'natna' Judá.

9 Jā chī talacāxtlahuan tū iccātā'tlahualh ī'xū'nāpapna'ca'n a'cxni' iccāmāxtulh nac ti'ya't jā huanican nac Egipto.

Xlaca'n jā tamākentaxtūlh talacāxtlahuan tū iccātā'tlahualh xlaca'n.

Ū'tza' iccālīmāpānūni'lh quit.

10 A'cxni' namin tzamā' quilhtamacuj, na'iccātā'tlahua ā'a'ktin talacāxtlahuan tachi'xcuui't israelitas.

Tzamā' talacāxtlahuan chuntza' nala: Quit
na'iccāmāca'tzīnī quilīmāpa'ksīn.

Xlaca'n natake xmatni'cu'tun.

Quit ix Diosca'n na'icuan.

Xlaca'n quintachi'xcuhui't natahuan.

¹¹ Jā tī chā'tin catihuanilh ixtā'tin nūn ixtā'chic:
“Ix lacasqui'nca hui'x nalakapasa' Dios.”

Jā chuntza' catitalāmāsu'yuni'llh, ixpālacata
ixlīpō'ktuca'n naquintalakapasa tī
xalaka'tla' ē xalacstīn.

¹² Quit na'iccālakahu'man xlaca'n ē na'iccāxapani'
ixcuentaca'n.

Jātza' maktin ictilacapāstacli ixcuentaca'n.

¹³ Dios līchihuīna'nli ā'a'ktin xasāsti' talacāxtlahuan.
Chuntza' ca'tzīcan xapūla talacāxtlahuan jātza' tū
ixtapalh ē xamasni'tza' jātza' catimaclacasqui'nca.

9

Chī makapāxuīcan Dios chuntza' chī xasāsti' talacāxtlahuan

¹ Xapūla talacāxtlahuan māsu'yu'llh chī
līlaktaquilhpūtacan Dios. A'ntza' jā ixtakēstokcan
nalaktaquilhpūtacan Dios, xla' ū'tza' ixtat-
lahuatca'n tachi'xcuhui't. ² Tatlahualh a'ktin
templo tū xamako'xka'. Ixka'lhī a'ktin lu'xu' tū
ixmāpitzī a'ktu' cuarto. Xapūla cuarto ixui'llh tū
ixpūyāhuacan cera. Ixyāl'h a'ktin mesa jā ixui'llh
pāntzīn tū ixlīlakatāyacan Dios. Huā'mā' cuarto
ixuanican Xatasīcua'lanātlahuan. ³ Na ixchakēn
lu'xu' ixui'llh ā'a'ktin cuarto jā ixuanican Ā'chulā'
Xatasīcua'lanātlahuan. ⁴ Huā'mā' cuarto ixyāl'h
a'ktin pūmacamāstā'n xa'oro jā ī'lhucuyucan siyensu.
Nā a'ntza' ixui'llh a'ktin caja ixlīmactlahuacanī't
oro. Na ixpūlacni' tzamā' caja ixtojōmā'lh a'ktin

tla'ma'nc xa'oro tū ixpūtojōmā'lh maná. Nā nac caja ixtojōmā'lh ixpāla'c Aarón tū ixa'kpu'nī't ē nā a'ktu' chihuix jā ixtzo'kcanī't a'kcāuj līmāpa'ksīn. ⁵ Na ixkelhni' caja ixtayāna'lh chā'tu' ángeles xa'oro. Ixpekenca'n ixtalaksta'nka'nī't na ixkelhni' caja. A'ntza' jā ixmacamāstā'can cuenta na ixlacatīn Dios. Chuhua'j jātza' la ictilīchihuīna'nli ā'chulā'.

⁶ Chuntza' ixlacāxlakō'nī't ixlīpō'ktu. Pālejni' lakalī lakalī ixtatanū nac xapūla cuarto ē ixtatlahua tū ixtascujūtca'n. ⁷ Xmān xapuxcu' pālej tzē ixtanū nac ā'a'ktin cuarto. Xmān maktin ixtanū a'ktin cā'ta. A'cxni' ixtanū, ixmānū ka'lhni' tū ixmālacnūni' Dios. Huā'mā' tū ixmālacnū ixpālacata chu ū'tza' ē nā tū ixpālacataca'n tachi'xcuhi't. ⁸ Chuntza' Espíritu Santo quincāmāsu'yuni'yān lihuan ixlīmān xapuxcu' pālej tzē ixtanū na ixlī'a'ktu' cuarto, jāna'j ixcāmāsu'yuni' Dios chī nalītanūcan nac a'kapūn. A'ntza' nac a'kapūn jā ā'chulā' tasicua'lanātlahuan. ⁹ Huā'mā' templo xako'xka' hua'chi a'ktin tatlahualakamakxtu chuntza' chī a'nan chuhua'j. Masqui xlaca'n ixtamālacnū talakalhu'mān ē xatamaknīn animalh, xlaca'n jāla ixtaca'tzī palh ixlīcāna' ixcāmāpānūni'lh ixcuentaca'n. ¹⁰ Tahui'lat tū ixtamākentaxtū, ixpālacata ū'tza' tū ixtahua' ē chu ū'tza' tū ixtalīpaxa ē chu ū'tza' tū ixtalīlakche'kē' ixpulātuca'n chuntza' chī ixtahui'latca'n. Tzamā' tahui'lat ixtamākentaxtū a'cxni' Dios jāna'j ixtlahua xasāsti' talacāxtlahuan.

¹¹ Chuhua'j tlahuacanī't xasāsti' talacāxtlahuan. Cristo lītanūnī't xapuxcu' pālej. Xla' tlahua ixtascujūt xapuxcu' pālej nac a'ktin templo jā

ā'chulā' ka'tla' ē ā'chulā' tze. Huā'mā' templo jā ixtatlahuatca'n chī'xcu'huī'n, ixpālacata jā xala' nac cā'quilhtamacuj. ¹² Ā'makapitzīn xapuxcu' pālejni' ixtatanū na ixlī'a'ktu' cuarto ē ixtamānū ixka'lhni'ca'n chivo ē huācax. Tzamā' ka'lhni' ixtamālacnūni' Dios. Ka'lhni' tū Cristo mālacnūlh, xla' ū'tza' tū ixka'lhni'. Xmān maktin mālacnūlh. Chuhua'j tanūnī'ttza' nac a'kapūn jā ā'chulā' xatze. Ū'tza' tzē nalīxoko quincuentaca'n pō'ktu quilhtamacuj. ¹³ Pālejni' xlaca'n ixtalīlacapa'lhni'ni'n ixka'lhni'ca'n chivos ē huācax ē xalhca'ca'n huācax tū ixtalhcuyu. ¹⁴ Ixka'lhni' Cristo tzē natlahua tū ā'chulā' xatze ē jā ixlā' animalh. Maktāyalh Espīritu Santo tī huī'lh pō'ktu quilhtamacuj. Chuntza' Cristo tamacamāstā'lh ē lītaxtulh a'ktin talakalhu'mān na ixlacatīn Dios. Tzamā' talakalhu'mān ixlīcāna' xatze. Ixka'lhni' Cristo māpānū quincuentaca'n, ē chuntza' lakpalīlh quintalacapāstacni'ca'n. Chuhua'j jātza' tū tū quincāmāmakchuyīyān chī xapūla ixtlahuayāuj tū jā tze. Chuntza' tzē tā'scu'jāuj Dios xalakahuan.

¹⁵ Cristo ū'tza' tī cāxtlahualh xasāsti' talacāxtlahuan. Chuntza' Dios nacāsīcua'lanātlahua pō'ktu quilhtamacuj xlaca'n tī cāta'sani'nī't, chuntza' chī Dios huanli xapūla. Cristo nīnī'ttza' quimpālacataca'n, ē chuntza' tzē nacāxapani' ixcuentaca'n tī tatlahuanī't tū jā tze chuntza' chī huan līmāpa'ksīn tū xapūla talacāxtlahuan.

¹⁶ A'cxni' chā'tin chī'xcu' tzo'ka a'ktin ca'psnap ixpālacata namāstā' ixtalakalhu'mān, jāna'j tū ixtapalh a'cxni' jāna'j laksputa tzamā' chī'xcu'.

¹⁷ A'cxni' laksputa tī tlahuanī't tzamā' ca'psnap, a'cxni'cus quīlīmacuan tū ixtzo'knī't. ¹⁸ Nā chuntza'

Dios a'cxni' cātā'tlahualh xapūla talacāxtlahuan tachi'xcuui't, ixtasqui'nī nanī lakatin animalh. ¹⁹ Moisés xapūla cāhuanilh tachi'xcuui't ixlīpō'ktu chuntza' chī huanli līmāpa'ksīn. Ā'listān mā'ca'lh ixmakchi'xit borrego tū xatzu'tzo'ko na ixpekni' hisopo ē līlakmojōlh ixka'lhni' huācax ē chivo tū ixtā'mālacxtuccanī't xcān. Līlaxmani'lh ca'psnap jā ixtatzo'kni' līmāpa'ksīn. Cālītlahualh ka'lhni' na ixa'kxākca'n tachi'xcuui't. ²⁰ Huanli Moisés: “Huā'mā' ka'lhni' māsuyū tzucunī'ttza' talacāxtlahuan tū hui'xina'n namākentaxtūyā'tit chuntza' chī māpa'ksīni'nī't Dios.” ²¹ Nā chuntza' Moisés lītlahualh macsti'na'j ka'lhni' nac templo xako'xka' ē nā ixlīpō'ktu tū ixuī'lh a'ntza' tū ixmaclacasqui'ncan na ixlacatīn Dios. ²² Chuntza' chī huan huā'mā' līmāpa'ksīn, ka'lhni' pō'ktu līxapacan cuenta. Palh jā tamālacnūni' Dios ka'lhni', Dios jā cāmāspūtūnu'ni' ixcuentaca'n tachi'xcuui't.

Cristo cāmāpānūni'lh ixcuentaca'n tachi'xcuui't

²³ Chuntza' ixcālīche'kē'can ixka'lhni' huācax ixlīpō'ktu tū ixuī'lh nac templo xako'xka'. Tzamā' xmān hua'chi tlahualakamakxtucan tū hui'lacha' nac a'kapūn. A'ntza' nac a'kapūn ixlacasqui'nca namālacnūni'can Dios a'ktin talakalhu'mān tū ā'chulā' xatze. Cristo hui'lacha' nac a'kapūn. Xla' ū'tza' mālacnūni'lh Dios a'ktin talakalhu'mān. Huā'mā' talakalhu'mān ū'tza' ā'chulā' xatze. ²⁴ Cristo jā a'ntza' huī'lh nac templo tū tatlahuanī't tachi'xcuui't. Tzamā' templo tū yālh nac cā'quilhtamacuj xmān hua'chi tlahualakamakxtucan tū hui'lacha' nac a'kapūn. Cristo tanūni't nac a'kapūn.

A'ntza' huī'lh na ixlacatīn Dios. A'ntza' squi'ni' Dios quimpālacataca'n. ²⁵ Xapuxcu' pālej xala' nac cā'quilhtamacuj, xla' tanū xmān maktin a'ktin cā'ta nac templo jā huanican Ā'chulā' Xataxicua'lanātlahuan. A'cxni' tanū, lē'n a'ktin talakalhu'mān tū ixka'lhni' animalh. Cristo jā chuntza' tlhualh. Jā maklhūhua' talacnūlh. ²⁶ Palh xla' ixtalacnūlh maklhūhua', maklhūhua' ixnīlh a'cxni' tzuculh cā'quilhtamacuj. Xla' jā maklhūhua' nīnī't. Xmān maktin milh nac cā'quilhtamacuj a'cxni' lakspu'tli xapūla talacāxtlahuan. Nīlh ē chuntza' cālīmāpānūni'lh ixcountaca'n tachi'xcu'huī't. ²⁷ Quilīpō'ktuca'n nanīyāuj xmān maktin. Ā'līstān Dios naquincākelhasqui'nīyān. ²⁸ Nā chuntza' Cristo, xmān maktin tlhualh talakalhu'mān ē chuntza' līxokolh ixcountaca'n tachi'xcu'huī't. Jātza' ā'maktin catimīlh pātīni'n. A'cxni' namin ixlīmaktu', nacāmaka'pūtaxtūkō' tī taka'lhīmā'nalh.

10

¹ Dios maxquī'lh Moisés līmāpa'ksīn. Huā'mā' līmāpa'ksīn jāla quincātlahuani'yān tū Cristo quincātlahuani'yān. Tzamā' līmāpa'ksīn hua'chi tlhualakamakxtucanī't tū ā'chulā' xatze. Chuntza' chī huan huā'mā' līmāpa'ksīn, cā'ta cā'ta chu ū'tza'tza' tū tamālacnūni' Dios talakalhu'mān. Tzamā' talakalhu'mān tū mālacnūcan chuntza' chī huan tzamā' līmāpa'ksīn jāla cātlahua lactze xlaca'n tī chuntza' talīlaktaquilhpūta Dios. ² Palh tzamā' līmāpa'ksīn ixcāmāpānūni'lh cahuālh ixcountaca'n, xlaca'n jātza' ixtitamakca'tzīlh palh talaclē'ncus, ē chuntza' ixtamakstekli tamālacnū talakalhu'mān. ³ Tzamā' līmāpa'ksīn jāla cāmāpānūni' ixcountaca'n.

Tzamā' talakalhu'mān tū mālacnūni'can Dios, xla' xmān cāmāpāstaquī ixcuentaca'n cā'ta cā'ta. ⁴ Tzamā' talakalhu'mān jā cāmāpānūni' ixcuentaca'n, xpālacata ixka'lhni'ca'n toros ē chivos jā tū līmacuan.

⁵ Ū'tza' lihuanli Cristo a'cxni' ixmimā'lh tza' nac cā'quiltamacuj, huanilh Dios:

Hui'x jā lacasqui'na' namālacnūni'ca'na' ixka'lhni' animalh ē nūn tū līlakatāyaca'na'.

Hui'x quincāxtlahuani'nī'ta' a'ktin macni', ē chuntza' tzē na'ictalacnū quina'cstu.

⁶ Jā lakatīya' chī lakahui'līca'na' animalh tū lhcuyucan nac pūmacamāstā'n.

Jā lakatīya' tū tamālacnū xpālacata ixcuentaca'n.

⁷ Ū'tza' iclīhuanli: “Ē icmimā'lh ictlahua tū hui'x lacasqui'na', Dios.”

⁸ Xapūla huanli Cristo chī Dios jā lakatī chī mālacnūni'can xatamaknīn animalh ē tū līlakatāyacan ē xalakatin animalh tū lhcuyucan nac pūmacamāstā'n, ē jā lakatī tū tamālacnū xpālacata nacāxapani'can ixcuentaca'n. Tzamā' jā līpāxuhua Dios masqui tamālacnū talakalhu'mān chuntza' chī huan līmāpa'ksīn. ⁹ Ā'līstān Cristo huanli:

“Ū'tza' iclīminī't ictlahua tū hui'x lacasqui'na', Dios.” Dios māpānūlh talacāxtlahuan xala' makāstza' ē hui'līlh tū ā'xmān xasāsti'.

¹⁰ Jesucristo tlhualh chuntza' chī ixtalacasqui'nīn Dios. Xmān maktin mālacnūni'lh Dios ixmacni'. Chuntza' cālītlhualh lactze tachi'xcuhui't pō'ktu quiltamacuj.

¹¹ Ixlīpō'ktuca'n pālejni' tī israelitas tatlahua ixtascujūtca'n lakalī lakalī. Maklhūhua' tamālacnū chu ū'tza'tza' talakalhu'mān. Tzamā' talakalhu'mān jā maktin caticāmāpānūni'lh

ixcuentaca'n tachi'xcuhui't. ¹² Cristo xman maktin nilh. Chuntza' limalacnũlh a'ktin talakalhu'man tũ tãyani' pũktu quilhtamacuj. Palaj tunca tahuĩ'lh na ixpekxtũcãna'j Dios, ixpãlacata Cristo nã xla' mãpa'ksĩni'n. ¹³ A'ntza' ka'lhĩmã'lh

hasta a'cxni' Dios nacãtlaja ixtã'lãquiclhaktzi' ě nacãmãmãkentaxtũni tũ lacasqui'n Cristo. ¹⁴ Cristo mālacnũni'nĩ't Dios xman a'ktin talakalhu'man. Ũ'tza' cãlĩtlahualh lactze pũktu quilhtamacuj na ixlacatĩn Dios ixlĩpũktuca'n tĩ cãxapani'nĩ't ixcuentaca'n. ¹⁵ Espĩritu Santo nã chuntza' huan. Tatzo'kni' na ixtachihuĩn Dios chĩ huanli xapũla:

¹⁶ Ā'lĩstãn na'iccãtã'tlahua xla'ca'n a'ktin talacãxtlahuan, huanli Dios.

Chuntza' nala: Quit na'iccãmãkexmatĩ quilĩmãpa'ksĩn.

Quit na'iccãlakpalĩni' ixlĩstacna'ca'n ě ũ'tza' naltalĩmãkentaxtũcu'tun.

¹⁷ Ā'lĩstãn huanli:

Jãtza' icticãlacapãstacni'lh ixcuentaca'n.

Jãtza' icticãlacapãstacni'lh tũ jã tze tũ tatlahualh.

¹⁸ Chuntza' Dios quĩncãmãtza'nkẽna'ni'nĩ'ta'n. Jãtza' ixlacasqui'nca namālacnũni'yãuj Dios ā'a'ktin talakalhu'man tũ naquĩncãmãpãnũni'yãn quincuentaca'n.

Ixlacasqui'nca nalaktalacatzuna'jĩyãuj Dios

¹⁹ Chuhua'j, tã'timĩn, Cristo nilh quimpãlacataca'n, ě chuntza' chuhua'j jã tijicua'nãuj natã'chihuĩna'nãuj Dios. Xla' hui'lacha' nac a'kapũn jã sicua'lanãlanĩ't. ²⁰ Cristo nĩnĩ'ttza' quimpãlacataca'n, ě quĩncãmãlaquĩ'ni'nĩ'ta'n pũktu quilhtamacuj jã lactanũcan nac a'kapũn. Chuntza' tzẽ nalaktalacatzuna'jĩyãuj Dios.

21 Cristo, ū'tza' xapuxcu' pālej. Xla' squi'ni' Dios quimpālacataca'n quina'n tī tapa'ksīni'yāuj Dios. 22 Ū'tza' nalīlaktalacatzuna'jīyāuj Dios ē ū'tza' nalīmakapāxuīyāuj ixpālacata līpāhuanāuj Dios ē tlahuacu'tunāuj tū xla' lacasqui'n, ē ixpālacata ca'tzīyāuj quincuentaca'n quincāmātza'nkēna'ni'nī'ta'ntza'. Hua'chi cālīmakche'kē'canī'ttza' quimacni'ca'n xastala'nka' xcān. 23 Jā tilakachā'ni'yāuj nūn macsti'na'j chī ka'lhīmā'nauj. Dios pō'ktu quilhtamacuj mākentaxtū tū huan. 24 Nalālacapāstacāuj chā'tunu' quina'n. Nalāmaktāyayāuj. Chuntza' ā'chulā' nalāpāxquī'yāuj ē ā'chulā' natlahuayāuj tū tze. 25 Makapitzīn jātza' tatā'talacxtimī tī ta'a'ka'ī'ni' Dios. Xatze natalacxtimīyāuj. Chuntza' nalāmāhuixcānīyāuj. Huā'mā' ū'tza' ixlacasqui'nca ixpālacata ca'tzīyā'tit hui'xina'n talacatzuna'jīmā'lhtza' quilhtamacuj a'cxni' namimpala Cristo.

26 Palh chā'tin māca'tzīnīcanī't tū ixlīcāna' ē palh lakmaka'n Jesucristo, chuntza' jā tū a'nampala tū namāpānū ixcuenta. 27 Najicua'n tū na'a'kspula a'cxni' Dios naputzāna'nī. Dios namakapātīnīn nac macscut jā nacālhcuuyu ixtā'lāquiclhlaktzi'. 28 Chuntza' chī huan līmāpa'ksīn tū Dios maxquī'lh Moisés, palh chā'tu' o kelhatu'tun testigos ixtahuan palh chā'tin chī'xcu' jā ixmākentaxtū līmāpa'ksīn, ū'tza' ixtalīmaknī. Jā ixtalakalhu'man. 29 Chuntza' ixcāmakapātīnīncan tī jā ixtamākentaxtū līmāpa'ksīn xala' makāstza'. Ā'chulā' namakapātīnīncan palh chā'tin lakmaka'nī't Cristo ē palh puhuanī't jā

tū ixtapalh ixka'lhni' Jesucristo. Jesucristo, ū'tza' tī nīlh ē līxapalh ixka'lhni' quincuentaca'n chuntza' chī xasāsti' talacāxtlahuan. Catīxcuhuāl̄h tī lakmaka'n Jesucristo namakapātīnīncan ixpālacata lakmaka'n ixEspíritu Dios tī quincālakalhu'manān.
³⁰ Ca'tzīyāuj Dios huanli: “Xmān quit tze na'iccāmakapātīnīn tī tatlahua tū jā tze. Quit naquintaxokoni'. Quit Māpa'ksīni' ē quit na'iccāputzāna'nī quintachi'xcuhuī't.” ³¹ Lījicua' palh ixpātīni'uj na ixmacan Dios xalakahuan.

³² Calacapāstactit hui'xina'n chī cā'a'kspulan xapūla a'cxni' chū'cus cātamāsu'yuni'n ixtachihuīn Dios. Hui'xina'n ixpātīni'nā'tit a'cxni' ixcātaputzastālani'yān. ³³ Makatunu' ixcātalakapalayān ē ixcātatuscān nac cā'lhūhua'lacatīn. Chuntza' chī tapātīni'lh ā'makapitzīn chuntza' pātīni'ntit hui'xina'n.
³⁴ Ixcālakalhuma'nā'tit hui'xina'n a'cxni' ixcāmānūcan makapitzīn nac pūlāchī'n. A'cxni' lē'nca tū ixka'lhī'yā'tit, hui'xina'n jā līlīpuhuantit ixpālacata ca'tzīyā'tit ka'lhī'yā'tit nac a'kapūn tū ā'chulā' xatze ē tū jā maktin catisputli.
³⁵ Chuhua'j, jā catamakchuyī'tit. Calacapāstactit namaktīni'nā'tit mintatlajca'n xala' nac a'kapūn.
³⁶ Catāyani'tit. Jā timakxtekā'tit natlahua'yā'tit tū Dios lacasqui'n. Chuntza' namaktīni'nā'tit tū Dios quincāmālacnūni'nī'ta'n. ³⁷ Tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios chī Dios huanli:

Jātza' ā'makās sputa, namin tī ixlīminīt ē jātza' cati-tanajilh.

³⁸ Ixlīpō'ktuca'n tī Dios cāmāpānūni' ixcuentaca'n ixpālacata talīpāhuan Dios, xlaca'n

pō'ktu quilhtamacuj nataka'lhī xasāsti'
ixlatamatca'n.

Palh tī nataxtutāya na quintej, jā tze
ca'ictimakca'tzīlh.

³⁹ Quina'n jā hua'chī ā'makapitzīn tī tataxtutāya na
ixtej Dios ē tatza'nkā. Quina'n līpāhuanāuj Dios ē
a'kapūtaxtunī'taujtza'.

11

Tzej talatlā'huan xlaça'n tī ta'a'ka'ī

¹ Līpāhuanāuj Dios, ē chuntza' ca'tzīyāuj na-
maktīni'nāuj tū ka'lhīmā'nauj. Nā ca'tzīyāuj a'nan
tū jāna'j maktin laktzī'nāuj. ² Tachi'xcuhuī't xalak-
makās, xlaça'n ixtamakapāxui Dios, ixpālacata
xlaça'n ixtalīpāhuan Dios.

³ Nā quina'n līpāhuanāuj Dios ē chuntza'
ca'tzīyāuj Dios tlhualh cā'quilhtamacuj ē chī'chini'
ē mālhcuyu' ē ixlīpō'ktu tū a'nan nac a'kapūn. Dios
chihuīna'nli ē chuntza' tlhuakō'lh. Dios cātlhualh
pō'ktu tū tasu'yu, masqui xapūla jā tū ixa'nan tū
tzē ixlaktzī'ncan.

⁴ Abel ixlīpāhuan Dios, ē chuntza' xla'
mālacnūni'lh Dios a'ktin talakalhu'mān tū xatze
ē jā chī mālacnūlh Caín. Abel ixlīpāhuan Dios,
ē chuntza' Dios laktzī'lh tze. Dios maktīni'lh
talakalhu'mān tū Abel mālacnūni'lh. Chuntza'
Abel, masqui nīnī'ttza', quincāmāsu'yuni'yān chī
nalīpāhuanāuj Dios.

⁵ Nā Enoc ixlīpāhuan Dios ē ū'tza' jā līnīlh.
Dios lē'lh nac a'kapūn. Jāla maclaca, ixpālacata
Dios ixlē'nī't. Ixtachihuīn Dios huan a'cxni'
Enoc ixlatlā'huancus nac cā'quilhtamacuj, xla' ix-
makapāxui Dios. ⁶ Nūn chā'tin tzē namakapāxui

Dios palh jā līpāhuan Dios. Tī tamin talak-taquilhpūta Dios, ixlacasqui'nca tzej nata'a'ka'ī' Dios huī'lh ē cāmaktāya tī natalīputza ixlīpō'ktu ixlīstacna'ca'n.

⁷ Nā Noé ixlīpāhuan Dios ē a'ka'ī'lh ixlīcāna' chī Dios ixuaninī't namin a'ktin lakuat. Ixjīcua'n, ē ū'tza' lītlahualh a'ktin barco. Chuntza' ta'a'kapūtaxtulh xalanī'n na ixchic. Noé mākentaxtūlh tū Dios ixuaninī't, ē chuntza' ixlītasu'yu ā'makapitzīn jā lactze ixtahuanī't ixpālacata xlaca'n jā ixta'a'ka'ī' tū ixuanī't Dios. Noé ixlīpāhuan Dios, ē ū'tza' Dios līmāpānūni'lh ix cuenta.

⁸ Nā Abraham ixlīpāhuan Dios. Kexmatni'lh a'cxni' Dios huanilh na'a'n nac a'ktin ti'ya't tū Dios namaxquī'. Abraham taxtulh na ixcā'lacchicni', masqui jā ixca'tzī jā nachā'n.

⁹ Abraham ixlīpāhuan Dios, ē chuntza' xla' chā'lh jā namaxquī'can ti'ya't, chuntza' chī Dios ixuaninī't. Ixtlahuanī't ixa'cchic jā ixuī'lh hua'chi chā'tin xamini'. Nā chuntza' ixuī'lh ixka'hua'cha tī ixuanican Isaac ē nā ixtā'nat tī ixuanican Jacob. Xlaca'n nā Dios cāmaxquī'lh ti'ya't. ¹⁰ Chuntza' ixlīhuī'lh Abraham ixpālacata ixka'lhīmā'lh ixchā'lh nac cā'lacchicni' tū Dios ixtlahuanī't chuntza' chī ixtalacasqui'nīn. Huā'mā' cā'lacchicni' jā maktin catisputli.

¹¹ Ā'nā Sara ixlīpāhuan Dios. Ū'tza' tzē līka'lhīlh chā'tin ī'ska'ta' masqui chā'lūhua'tza' ixuanī't. Masqui ixtēlakatzā'lanī'ttza' ixquilhtamacuj, Sara a'ka'ī'lh Dios namākentaxtū tū ixuanī't.

¹² Chuntza' Dios maxquī'lh chā'tin ī'ska'ta' Abraham masqui kōlu'tza' ixuanī't. Ī'xū'nātā'natna' Abraham talhūhua'nli hua'chi sta'cu ē cucujnu' tū

tahui'lāna'lh na ixquilhtūn mar. Talhūhua'nli ē jāla cāpūtle'kekō'can.

¹³ Abraham ē Isaac ē Jacob tanīlh. A'cxni' tanīlh, jāna'j ixtamaktīni'n tū Dios ixmālacnūnī't. Xmān ixtalaktzī'n makat. Tapāxuhualh ixpālacata ixtaca'tzī Dios nacāmākentaxtūni' tū ixcāhuaninī't. Xlaca'n tzej ixtaca'tzī ixtalatlā'huan hua'chi tejetlā'hua'ni' nac cā'quilhtamacuj. ¹⁴ Chuntza'

ixtalīchihuīna'n xlaca'n, ē chuntza' ixtasu'yu ixtaputzamā'nalh cā'lacchicni'. ¹⁵ Xlaca'n

jā ixtalacapāstacmā'nalh ixcā'lacchicni'ca'n jā ixtataxtunī'ta'ncha'. Palh chuntza' ixtapuhuanli, ixtataspi'tli tzamā' nac cā'lacchicni'.

¹⁶ Xlaca'n jā ixtalacapāstaca ixcā'lacchicni'ca'n jā ixtataxtunī'ta'ncha'. Ixtalacapāstaca ā'lacatin cā'lacchicni' jā ā'chulā' xatze ē tū hui'lacha' nac a'kapūn. Ū'tza' Dios jā cālīmāxana'n a'cxni' xlaca'n tahuan ū'tza' ixDiosca'n. Dios cāxui'līnī't a'ktin cā'lacchicni' nac a'kapūn jā xlaca'n natatahui'la.

¹⁷ Nā Abraham ixlīpāhuan Dios. Ū'tza' ixa'mā'lh līmāknī Isaac tī xmān chā'tin ixka'hua'cha ixuanī't. Ixmaxquī'cu'tun hua'chi a'ktin talakalhu'mān Dios. Chuntza' Dios ixmāpa'ksīnī't ixpālacata ixlacasqui'n Abraham namāsu'yu palh ixlīcāna' ixpāxquī' Dios. ¹⁸ Abraham ixkexmatni'cu'tun

Dios, masqui Dios ixuaninī't ixpālacata Isaac, Abraham nacāka'lhī lhūhua' ī'xū'nātā'natna'.

¹⁹ Abraham ixa'mā'lh maknī Isaac chuntza' chī Dios ixuaninī't, ixpālacata ixca'tzī Dios namaxquī'pala ixlatamat. Jā makās ī'sputa ixmaknīca Isaac. Dios maxquī'pālh ixlatamat.

²⁰ Ā'nā Isaac ixlīpāhuan Dios. Ū'tza' cālīhuanilh ixka'hua'chan chī Dios nacāsicua'lanātlahua. Ix-

camana' ixcāhuanican Jacob ē Esaú. ²¹ Nā Jacob ixlīpāhuan Dios. Ū'tza' cālīhuanilh ixnatā'natna', tī ixka'hua'chan José, chī Dios nacāsīcua'lanātlahua. Chuntza' cāhuanilh a'cxni' nanītza'. Lītaquilhpūtalh ixpāla'c ē makapāxuīlh Dios. ²² Nā José ixlīpāhuan Dios. Chuntza' a'cxni' jātza' makās ī'sputa nanī, xla' huanli israelitas natataxtu nac Egipto. Nā huanilh José nacālē'ncan ixlaclucutnu' a'cxni' natataxtu a'ntza'.

²³ Ixtāta' ē ixtzī' Moisés nā ixtalīpāhuan Dios. Puxcu' māpa'ksīni'lh nacāmaknīkō'can ixlīpō'ktu lacstīn xmān laka'hua'chan. Moisés mātze'kca a'cxni' ixlacatuncuhui'nī'tcus. Xlaca'n talaktzī'lh tzēhuanī't ixuanī't ē tamātze'kli a'ktu'tun mālhcuyu'. Jā tajīcua'ni'lh ixlīmāpa'ksīn puxcu'. ²⁴ Nā Moisés ixlīpāhuan Dios. A'cxni' chī'xcu'tza' ixuanī't, jātza' ixtahui'lacu'tun na ixchic puxcu' xala' nac Egipto, a'ntza' jā ixmakastacnī't ixtzu'ma'jāt puxcu'. ²⁵ Moisés jātza' tahui'lacu'tunli ā'chulā' na ixchic puxcu', ixpālacata a'ntza' ixlīpāxuacan tū jā tze. Xla' puhuanli ā'chulā' tze nacātā'tahui'la ixtachi'xcuhui't Dios masqui capātīni'lh. ²⁶ Moisés puhuanli ā'chulā' xatze kexmatni'can Cristo masqui ixlīlakmaka'nca. Puhuanli jā ka'lhī ixtapalh ixlīricujca'n xala' nac Egipto. Xla' jā lakpuhuanli tū xala' nac cā'quilhtamacuj. Xla' lakpuhuanli tū xala' nac a'kapūn. ²⁷ Moisés ixlīpāhuan Dios, ē xla' taxtulh nac Egipto. Jā ixjīcua'ni' puxcu', masqui ixca'tzī palh ixstītzī'lh. Pō'ktu quilhtamacuj kexmatni'lh Dios. Xla' hua'chi ixlaktzī'nī't Dios, masqui jāla laktzī'ncan.

²⁸ Moisés ixlīpāhuan Dios. Chuntza' cāhuanilh

israelitas natamaknī borregos ē natalītlahua macsti'na'j ixka'lhni' na ixmākelhchaca'n. Chuntza' ángel jā cāmaknīlh ixlīmaksāsti'ca'n israelitas a'cxni' cāmaknīlh ixlīmaksāsti'ca'n xalanī'n nac Egipto. ²⁹ Israelitas ixtalīpāhuan Dios. Xlaca'n tapātacutli Mar Xatzu'tzo'ko hua'chi nac cā'ti'ya'tna' jā cā'scahuahua. Xalanī'n nac Egipto tī ixtastālanī', a'cxni' titapātacutcu'tunli, xlaca'n tajicsua'kō'lh.

³⁰ Israelitas ixtalīpāhuan Dios, ē chuntza' xlaca'n a'ktojon quilhtamacuj ixtatā'tamacxti'li'tlā'huan cā'lacchicni' tū ixuanīcan Jericó. Chuntza' lī'a'kā'lh talhta'm xachihuix tū ixlītamacsti'li'nī't cā'lacchicni'. ³¹ Cāmaknīca tī xalanī'n nac Jericó tī jā takexmatni'cu'tunli Dios. Rahab, tī pūla xamaklanī' ixuanī't, xla' jā maknīca. Rahab ixlīpāhuan Dios, ē xla' ixcāmānūnī't na ixchic israelitas tī ixta'a'nī't talaktzī'hui'līni'n nac tzamā'ti'ya't. Ū'tza' jā talīmaknīlh Rahab.

³² Jā ixlacasqui'nca ā'chulā' na'iccālīhuaniyān ā'makapitzīn tī talīpāhuanli Dios. Jā icka'lhī quilhtamacuj na'iccāhuaniyān tū tatlahualh Gedeón ē Barac ē Sansón ē Jefté ē David ē Samuel ē ixa'kchihuīna'nī'n Dios. ³³ Xlaca'n ixtalīpāhuan Dios. Ū'tza' talīskāhuī'lh ā'makapitzīn cā'lacchicni', ē ixtamāpa'ksī. Ixtatlahua tū tze, ē Dios cāsīcua'lanātlahualh chuntza' chī ixcāhuaninī't. Ā'makapitzīn ixcālaktamaknūcan leones. Dios cāmaktāyalh ē chuntza' jā cāhua'lh. ³⁴ Ā'makapitzīn ixcāmāpū'can nac macscut. Xlaca'n jā talhculh. Ā'makapitzīn ixcālīmaknīcu'tuncan espada. Xlaca'n ta'a'kapūtaxtulh. Masqui xlaca'n jā lactli'hui'quin ixtahuanī't, Dios cāmātli'hui'clhli. Jā ixtajīcua'n. Ixtatlahua lāmaknīn ē ixtamakatzā'la

ixtā'lāquiclhaktzi'ca'n. ³⁵ Makapitzīn puscan, Dios cāmālacastālancuanīnī'lh ixcamana'ca'n, tī ixtanīnī'tcus.

Ā'makapitzīn tachi'xcuui't tzej cāmakapātīnīnca hasta jā tanīlh. Palh xla'a'n ixtakelhtatzē'kli tū ixta'a'ka'ī', jātza' ixticāmakapātīnīnca. Xla'a'n jā takelhtatzē'kli, ixpālacata ixtaca'tzī nataka'lhī ixlatamatca'n tū xatze a'cxni' Dios nacāmālacastālancuanī nīnī'n. ³⁶ Ā'makapitzīn cālakapalaca ē cāmaksno'kca. Ā'makapitzīn cāmānūca nac pūlāchī'n ē cātūpixui'līca līcā'n.

³⁷ Ā'makapitzīn cācucta'lamaknīca. Ā'makapitzīn cālaxua'ta'huī'līca. Ā'makapitzīn cālīmaknīca espada. Ā'makapitzīn ixta'a'cuantlā'huan ē ixtalhakā' ixko'xka' purecu' ē chivos. Lacxcamanīnī'n ixtahuanī't. Ixcālakmaka'ncan ē ixcāmakapātīnīncan. ³⁸ Ixtatzā'latlā'huan nac cā'tzaya'nca tī'ya't ē nac cā'kēstīnī'n. Ixtahui'lāna'lh nac lhu'cu' ē na ixtampīn chihuix. Xalanī'n nac cā'quillhtamacuj ixtapuhuan jā tū ixtapalhca'n tī ixta'a'ka'ī', ē masqui ā'chulā' ixtapalhca'n.

³⁹ Tzamā' tachi'xcuui't ixtalīpāhuan Dios ē ixtamakapāxuī Dios. Masqui ixtalīpāhuan Dios, xla'a'n jā tamaktīnī'nkō'lh ixlīpō'ktu tū Dios ixcāmālacnūnī'nī't. ⁴⁰ Dios ixlacasqui'n a'cxtim ixquincātātā'lan, ixpālacata lactze ixtalītaxtuh chuntza' chī quina'n.

12

Calaktzī'lēuj Cristo

¹ Quina'n ca'tzīyāuj chī tzamā' chi'xcuui'n ixtalīpāhuan Dios. Masqui xla'a'n tapātīnī'lh, jā tataspi'tli na ixtej Dios. Quina'n cacāmaksca'tui

xlaca'n. Chuntza' camakxtekkō'uj tū quincāmāmakchuyīyān na ixtej Dios. Jātza' catlahuáuj tū jā tze, masqui jicslīhua' makxtekan. Jā calakachā'ni'uj natlahuayāuj ixtalacasqui'nīn Dios. ² Chuhua'j calaktzī'lēuj Jesucristo. Quina'n tī a'ka'ī'yāuj Jesucristo quincāmākapūtāxtūnī'ta'ntza'. Xla' naquincāmaktāyayān na'a'ka'ī'yāuj ā'chulā' tihui'lāna'ujcus. Xla' pātīni'lh a'cxni' nīlh nac cruz. Masqui lakmaka'nca ē masqui pātīni'lh, xla' pātīkō'lh ixpālacata ixca'tzī ā'līstān napāxuhua. Chuhua'j hui'lh na ixpekxtūcāna'j Dios nac a'kapūn jā tā'māpa'ksīni'n Dios.

³ Capāstactit chī pātīni'lh Jesucristo ē chī ixtatā'lāhuani chī'xcuui'n tī ixtaquiclh-laktzī'n. Chuntza' jā calakachipini'ntit masqui pātīni'mpā'na'ntit. Jā camakxtektit natlahua'yā'tit ixtalacasqui'nīn Dios. ⁴ Masqui lhūhua'tza' tū pātīni'ta'ntit, jā ixtā'chuntza' chī tapātīni'lh ā'makapitzīn tī cāmāknīca. ⁵ Palhāsā' pātza'nkānī'ta'ntit ixtachihuīn Dios jā Dios quincāmaxquī'yān talacapāstacni' ē quincālaktzī'nān hua'chī ixlacstīn. Chuntza' huan: Tzej calacapāstacti a'cxni' Dios cāstacyāhuayān.

Jā calakachipini' a'cxni' xla' lacaquilhniyān.

⁶ Dios cālacaquilhni ixlīpō'ktuca'n tī cāpāxquī'.

Cālacaquilhni ixlīpō'ktuca'n tī cātlahuanī't ixlacstīn.

⁷ Catāyani'tit a'cxni' cālacaquilhniyān. Palh Dios cālacaquilhniyān, chuntza' lītasu'yuyā'tit ixlacstīn hui'xina'n. Ixlacasqui'nca chā'tin xatāta' nacālacaquilhni ixlacstīn. ⁸ Dios cālacaquilhni ixlīpō'ktuca'n ixlacstīn. Palh jā cahuālh ixcālacaquilhni chuntza' ixtasu'yulh hui'xina'n jā

ixlīcāna' ixlacstīn Dios. ⁹ A'cxni' quincāmakastacni' quintāta'ca'n, ixquincālacaquilhñīyān ē quina'n ixcālakachi'xcuui'yāuj. Ā'chulā' ixlacasqui'nca quina'n nakexmatni'yāuj quinTāta'ca'n Dios tī quincāmaxquī'yān quilatamatca'n tū jā catilakspuṭli. ¹⁰ Quintāta'ca'n tī xalanī'n nac cā'quilhtamacuj, xlaca'n ixquincālacaquilhñīyān chuntza' chī ixtalacpuhuan. Xlaca'n ixtalacasqui'n līlacatejtīn ixlātā'kchokouj nac cā'quilhtamacuj. Nā Dios quincālacaquilhñīyān, ixpālacata quincālacapāstacān. Xla' lacasqui'n quina'n lactze nahuanāuj chī xla'. ¹¹ A'cxni' quincālacaquilhñīyān, līpuhuanāuj. Masqui quincātāmālakaputzīyān, ā'līstān tze lītaxtuyāuj, ē chuntza' līscā'tāuj.

Lījicua' palh jā nakexmatni'yāuj Dios

¹² Chuhua'j calāmāhuixcānī'tit ē jā cataxla'juani'tāya'tit. ¹³ Tzej catlā'hua'ntit na ixtej Dios. Chuntza' nacāmaktāya'yā'tit xlaca'n tī jāna'j tzej ta'a'ka'ī'. Chuntza' xlaca'n jā catitatamakahuasli.

¹⁴ Līpāxuhua cacātā'tahui'la'tit ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't. Catlahua'tit xmān tū tze. Palh chā'tin jā makxtekcū'tun tlahua tū jā tze, xla' jā catilakchā'lh Dios. ¹⁵ Dios lakalhu'manīni'n. Catamakxtekni'tit Dios nacāmaktāyayān milīpō'ktuca'n. Jā cataxtutāya'tit na ixtej Dios nūn chā'tin chī hui'xina'n. Palh chā'tin taxtutāya, cāmāmakchuyī ā'makapitzīn tī ta'a'ka'ī'. ¹⁶ Jā caka'lhī'tit mintā'lāpāxquī'nca'n. Jā calakmaka'ntit tū ixa' Dios, chī Esaú. Xla' ixa'yancu'tun, ē ū'tza' līstā'lh tū ixmakxtekni'canī't tū ixpālacata

līmaksāsti' ixuanī't. ¹⁷ Hui'xina'n ca'tziyā'tit ā'līstān xla' ixlacasqui'n ixmaxquī'palaca ē jātza' la lakmāxtulh. Xla' ixcalhuan ixpālacata lakpalīcu'tunli tū ixtlahuanī't.

¹⁸ Hui'xina'n jā ixui'lāna'ntit a'ntza' a'cxni' Dios māstā'lh līmāpa'ksīn nac sipej jā huanican Sinaí. Israelitas xalanī'n makāstza' tatalacatzuna'jīlh nac Sinaí. Talaktzī'lh lamana' ē jā cā'pucsua' ixuanī't ē jā makli'pli'. ¹⁹ Takexmatli a'ktin līskoli' ē a'ktin tachihuīn. A'cxni' takexmatli ixtachihuīn Dios, xlaça'n tahuanli jātza' ā'chulā' cachihuīna'lh. ²⁰ Tajicua'nli a'cxni' Dios huanli nūn chā'tin ī'xa'malh sipej. Nā huanli palh lakatin animalh natāya a'ntza' ixlacasqui'nca nalīlacata'lamaknīcan chihuix. ²¹ Tī talaktzī'lh huā'mā', tajicua'nli. Nā Moisés huanli: "Icxpipimā'lh ixpālacata icjicua'n."

²² Hui'xina'n jā chuntza' ta'nī'ta'ntit nac Sinaí. Hui'xina'n pimpā'na'ntit ā'lacatin nac sipej jā huanican Sión ē nac cā'lacchicni' jā huī'lh Dios xalakahuan. Huā'mā' cā'lacchicni' hui'lacha' nac a'kapūn ē huanican Jerusalén. A'ntza' ta'a'nan lhūhua' ángeles. ²³ A'ntza' nā hui'xina'n pimpā'na'ntit nac a'kapūn jā tatalacxtimīnī't ē tamakapāxuīmā'nalh Dios tī xapūla ixlacstīn Dios, tī tatzo'kni' ixtacuhuīni'ca'n nac a'kapūn. A'ntza' jā huī'lh Dios. Ū'tza' tī nacāputzāna'nīkō' ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't. Nā a'ntza' tahui'lāna'ncha' ixlīstacna'ca'n tī tanīnī'ttza' ē cātlahuacanī't lactze. ²⁴ Hui'xina'n a'ka'ī'nī'ta'ntit Jesucristo ū'tza' tī makapūtaxtūnu'n. Xla' tlahuanī't xasāsti' talacāxtlahuan. Ixka'lhni' Jesucristo cālīche'kē' ixlīstacna'ca'n tachi'xcuhuī't. É chuntza' talakalhu'mān ixka'lhni' Jesucristo. Ū'tza' ā'chulā'

xatze ē jā ixka'lhni' Abel.

²⁵ Cakexpa'ttit tū huan Dios. Cāmakapātīnīnca tī jā takexmatni'lh Moisés tī Dios māchihuīnīlh. Ā'chulā' naquincātamakapātīnīnān palh jā kexmatni'cu'tunāuj Dios chī chihuīna'nācha' nac a'kapūn. ²⁶ Lakmajtza' Dios chihuīna'nli a'cxni' ixtatakēstoknī't israelitas lacatzuna'j nac Sinaí. Ti'ya't tachiquilh. Chuhua'j Dios huan: “Quit na'icchiquipala ti'ya't ē jā xmān ti'ya't. Nā na'icchiqui a'kapūn.” ²⁷ Huā'mā' huanicu'tun natasputkō' ixlīpō'ktu tū cāmālacatzucunī't. Ā'xmān natahui'la tū jāla lacachiquican. ²⁸ Quina'n natā'tahui'layāuj Dios jā xla' māpa'ksīni'n jā tāyani' pō'ktu quilhtamacuj. Chuhua'j namaxquī'yāuj tapāxcatca'tzīn Dios ē nalakachi'xcuīyāuj ē namakapāxuīyāuj chuntza' hua'chi chī xla' lacasqui'n. ²⁹ Ixlīcāna' Dios hua'chi a'ktin ka'tla' lamana' ixpālacata xla' nacāmakapātīnīn xlaca'n tī jā takexmatni'.

13

Palh tzej nalatā'kchokoyāuj, chuntza' nalīmakapāxuīyāuj Dios

¹ Calāpāxquī'tēlha'tit milīpō'ktuca'n ixpālacata hui'xina'n lītā'timīn. ² Cacāmānū'tit na minchicca'n tī taminācha' xala' makat. Ā'makapitzīn tī chuntza' tatlahuanī't, xlaca'n tamānūnī't ángeles na ixchicca'n, masqui xapūla jā ixtaca'tzī palh xlaca'n ángeles ixtahuanī't.

³ Jā cacāpātza'nkātīt tī cāchī'canī't. Cacālakalhu'ma'ntīt xlaca'n hua'chi cātātā'chī'nī'ta'ntīt. Jā cacāpātza'nkātīt tī

tapātīni'mā'nalh. Cacālakalhu'ma'ntit xlaça'n hua'chi nā hui'xina'n cātā'pātīni'mpā'na'ntit.

⁴ Xatze tamakaxtokcan. Jā tze ka'lhīcan tā'lāpāxquī'n. Dios nacāmakapātīnīn xlaça'n tī chuntza'tala.

⁵ Jā xmān calacapāstactit chī nalīka'lhī'yā'tit tumīn. Līpāxuhua catahui'la'tit palh ka'lhī'yā'tit lhūhua' tumīn o palh jā lhūhua'. Dios huanī't: “Pō'ktu quilhtamacuj na'ictā'latahui'layān. Jā maktin ictimakxtekni'.” ⁶ Ū'tza' jā catilījicua'nui. Tzē nahuanāuj;

Māpa'ksīni' Dios quimaktāya.

Jā ictijicua'ni'lh tū naquintatlahuani' tachi'xcuui't.

⁷ Cacālacapāstactit xlaça'n tī pūla cātāmāsu'yuni'n ixtachihuīn Dios. Cacāpāstactit chī ixtalīlatlā'huan xlaça'n, ē chuntza' catlā'hua'ntit.

⁸ Jesucristo chu ū'tza'tza' chī tihua'na'. Jā makstin talakpalī. ⁹ Jā catamakxtektit nacātāmāsu'yuni'yān xtum tamāsu'yun tū jā a'ka'ī'nī'ta'ntit. Dios ū'tza' tī quincāmaktāyayān chī nalatā'kchokoyāuj chuntza' chī xla' lacasquī'n. Tamāsu'yun ixpālacata tū hua'can, huā'mā' jā quincāmaktāyayān. Masqui ā'makapitzīn takexmatni' tzamā' tamāsu'yun, jā cāmaktāya xlaça'n.

¹⁰ Pālejni' tī tascuja na ixtemploca'n israelitas, xlaça'n tzē natahua' macsti'na'j xaquinīt animalhna' tū mālacnūni'canī't Dios. Xtum talakalhu'mān tū mālacnūni'canī't Dios tū quincāmāpānūni'yān quincuentaca'n. Huā'mā' talakalhu'mān, ū'tza' Jesucristo. ¹¹ Xapuxcu' pālej, xla' lē'n ixka'lhni' animalh xatamaknīn hasta nac templo jā huanican Ā'chulā' Xatasicua'lanātlahuan

jā ixlī'a'ktu' nac cuarto. A'ntza' mālacnūni'can Dios ka'lhni' ixpālacata nacāmāpānūni' ixcuentaca'n tachi'xcuhuī't. Ixmacni'ca'n animalh, tzamā' cāmāxtucan nac cā'lacchicni'. A'ntza' cālhcuyucan.
¹² Nā Jesús nā māxtuca nac cā'lacchicni'. Ē a'ntza' nīlh. Chuntza' pātīni'lh ixpālacata ixcālīmāpānūni'cu'tun ixka'lhni' ixcuentaca'n tachi'xcuhuī't. ¹³ Lakmaka'nca Jesucristo a'cxni' māxtuca nac cā'lacchicni' ē xtokohua'ca'ca nac cruz. Quina'n a'ka'ī'yāuj, ē chuntza' ixlacasqui'nca napātīni'nāuj a'cxni' quincātalakmaka'nān ixpālacata Jesucristo. ¹⁴ Huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj jā tū cā'lacchicni' tū natahui'la pō'ktu quilhtamacuj. Quina'n ka'lhīmā'nauj ā'a'ktin cā'lacchicni' tū nalaktzī'nāujcus. ¹⁵ Jātza' mālacnūni'yāuj Dios xatamaknīn animalh. Xatze camaxquī'uj tapāxcatca'tzīn Dios. Ū'tza' hua'chi talakalhu'mān. Ixlacasqui'nca namāka'tlī'yāuj Dios ixpālacata Jesucristo. ¹⁶ Jā capātza'nkātīt natlahua'yā'tit tū tze ē nalāmaktāya'yā'tit. Ū'tza' huā'mā' tū līpāxuhua Dios.

¹⁷ Cacākexpa'tni'tit xanapuxcu'nu' xalanī'n nac templo. Catlahua'tit tū cātahuaniyān. Xlaca'n cāmaktaka'lhān hui'xina'n ixpālacata talacasqui'n xa'nca na'a'ka'ī'yā'tit. Xlaca'n natamaxquī' cuenta Dios chī tascuja. Xlaca'n cā'tapāxuhuān natascuja palh natlahua'yā'tit tū nacātalīmāpa'ksīyān. Palh jā nacākexpa'tni'yā'tit, natalīlīpuhuan. Ē hui'xina'n jā tū caticālīmacuani'n.

¹⁸ Calī'orarlī'tit quimpālacata. Quit icca'tzī icmākentaxtūlh tū Dios quimacamaxquī'nī't. Pō'ktu quilhtamacuj ictlahuacu'tun tū tze.

¹⁹ Iccāsqui'ni'yān calī'orarlī'tit Dios palaj

naquimacā'nācha' jā hui'lāna'ntit.

Tasicua'lanālīn

²⁰ Dios ū'tza' tī quincāmakapāxuīyān. Xla' mālacastālancuanīlh quiMāpa'ksīni'ca'n Jesucristo. Jesucristo nīlh ē līxapalh ixka'lhni' quincuentaca'n. Chuntza' līcāxtlahualh talacāxtlahuan tū natāyani' pō'ktu quilhtamacuj. Chuhua'j xla' tihua'na' naquincāmaktaka'lhān.

²¹ Dios cacāmaxquī'n talacapāstacni' tū nacāmaktāyayān natlahua'yā'tit ixtalacasqui'nīn. Nā quina'n caquincātlahuan lactze chuntza' chī xla' lacasqui'n. Ū'tza' lītlahua ixlītlī'hui'qui Jesucristo. Calakachi'xcuhuī'ca Jesucristo pō'ktu quilhtamacuj. Amén.

²² Tā'timīn, iccāsqui'ni'yān līlacatzucu nakelhtahua'ka'yā'tit tū iccātzo'knuni'mā'n nac huā'mā' ca'psnap. Jā ka'tla' tzamā' ca'psnap tū iccātzo'knuni'nī'ta'n. ²³ Iccāmāca'tzīnīcu'tunān makxtekcanī'ttza' Timoteo. Chuhua'j jā'tza' tachī'n. Palh xla' namin palaj, naquintā'a'n a'cxni' na'iccālaka'nāchā'n.

²⁴ Cacāsaludarlī'tit ixlīpō'ktuca'n xanapuxcu'nu' nac templo. Calāsaludarlī'tit milīpō'ktuca'n. Tā'timīn xala' nac Italia cātahuanīyān.

²⁵ Dios cacāsicua'lanātlahuakō'n. Amén.

**Xasāsti' testamento (Xatze tachihiuīn
ixpālacata Jesucristo)
New Testament in Totonac, Upper Necaxa
(MX:tku:Totonac, Upper Necaxa)**

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Totonac, Upper Necaxa

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Totonaco, Patla y Chicontla [tku], Mexico

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Totonac, Upper Necaxa

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
b40e03ec-1023-5d81-b8c2-7e6838bd9354